

Навроцкая М.М.

САМОПРЕЗЕНТАЦИЯ КАК СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ
ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ИМИДЖА ПЕДАГОГА

В статье отражена сущность понятий «имидж» и «самопрезентация». Показано, что одним из компонентов самопрезентации есть внешность педагога, которая состоит из комплекса взаимосвязанных элементов, таких как одежда, обувь, украшения, прическа, макияж и др. Раскрыты критерии личностного поведения педагога (моральная безукоризненность, умение учитывать конкретную ситуацию, соблюдение благородной цели и др.). Определено, что не менее важной для самопрезентации является разговорная деятельность и коммуникативное поведение педагога. Обращено особенное внимание на то, что восприятие педагога окружающими во многом зависит от его самопрезентации.

Ключевые слова: самопрезентация, педагог, имидж, восприятие, общение.

Navrotska M.M.

SELF-PRESENTATION AS MEANS OF TEACHER'S PROFESSIONAL IMAGE DEVELOPMENT

In the article, it is reflected essence of concepts «image» and «presentation» It is rotined that one of components of presentation there is the teacher's appearance, presented through complex of associate elements, among which are: dresscode, shoes, accesiores, hair-do, make-up, other. The criteria of teacher's personal conduct are exposed (moral irreproachability, ability to take into account a concrete situation, following noble purpose, other). Certainly, it is no need to mention importance of vocal activity and communicative behaviour of teacher for presentation. The emphasized attention is onfocus of perception by the others, it's greatly depends on presentation. As a teacher will present itself, so him and will beperceived. The impressions depend on a look, gesture, mimics, smile, body language, intonation, language and clothes, other. In the end conclusion is done, that determination «image» and «presentation» is possible to eplain as success in activity of teacher where to a great extent it depends on ability to present himself correspondingly, to bring over to himself attention. Prospects of subsequent research of the broken problem related to motivation of teacher on successful professional activity. It is necessary to underline that successful and effective presentation plays an important role in professional image of a teacher. During self-presentation the teacher can effectively carry out the professional activity, expose gained knowledge, abilities and skills which determine the degree of his pedagogical activity, them.

Key words: presentation, teacher, image, perception, intercourse.

Рецензент:Слюсаренко Н.В.

УДК 378:623.365 – 057.4 «312»+377

Окіпняк Д.А.*

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ФАХІВЦІВ З ГУМАНІТАРНОГО РОЗМІНУВАННЯ: РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті розглянуто питання про результати експертного оцінювання, що дало змогу визначити найбільш значущі педагогічні умови для підготовки саперів і готовності їх до гуманітарного розмінювання: удосконалення навчально-виховного процесу підготовки саперів і готовності їх до гуманітарного розмінювання на засадах компетентнісного підходу; підвищення педагогічної майстерності керівного та викладацького складу; активізація професійного самовдосконалення фахівців гуманітарного розмінювання під час навчання засобами інтерактивних технологій. Для підвищення якості формування професійної компетентності майбутніх фахівців з гуманітарного розмінювання було підготовлено методичні рекомендації для курсантів і викладачів.

Ключові слова: майбутній фахівець з розмінювання, гуманітарне розмінювання, педагогічні умови, професійна компетентність, методичні рекомендації, вищий військовий навчальний заклад.

* © Окіпняк Д.А.*

Аналіз рівня професійної компетентності фахівців з розмінування показав, що існує проблема формування у них належного рівня. Для її розв'язання пропонуємо створити систему педагогічних умов, що будуть сприяти розвитку компетентності під час професійної підготовки саперів.

Успішність функціонування будь-якої системи безпосередньо залежить від точності дотримання певних умов.

Педагогічні умови – це структурна оболонка педагогічних технологій чи педагогічних моделей; завдяки педагогічним умовам реалізуються компоненти технології. Отже, педагогічні умови повинні віддзеркалювати структуру готовності майбутніх фахівців гуманітарного розмінування до діяльності в умовах профільного навчання і вміщувати передбачені технологією формування готовності компоненти моделі або технології.

Питання формування професійної компетентності фахівців розглядалось у працях багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців (В. Балашов, О. Барабанщиков, А. Воробйов, О. Виноград, П. Губін, Е. Долотов, Д. Іщенко, М. Корольчук, О. Пометун, А. Хуторської, В. Руденко, О. Сафін, В. Щербаков та ін.). Але не розглядалися питання про вплив педагогічних умов на формування професійної компетентності майбутніх фахівців з гуманітарного розмінування.

Мета статті полягає у висвітленні основних положень щодо теоретичного обґрунтування, педагогічних умов формування професійної компетентності фахівців з розмінування й експериментальних результатів впровадження цих умов у навчальний процес навчальних закладів, де проводиться така підготовка.

Незважаючи на те, що предметом значної кількості педагогічних досліджень є педагогічні умови реалізації певних процесів, у сучасній науці є певні розбіжності в тлумаченні самого поняття «педагогічна умова».

На думку В. Андрєєва, педагогічні умови являють собою результат цілеспрямованого відбору, конструювання й застосування елементів змісту, методів (прийомів), а також організаційних форм навчання для досягнення дидактичних цілей [2]. Ю. Бабанський визначає педагогічні умови як чинники (обставини), від яких залежить ефективність функціонування педагогічної системи [1]. Визначення педагогічних умов як синтезу об'єктивних можливостей змісту освіти, методів, організаційних форм і матеріальних можливостей, які сприяють розв'язанню поставлених завдань, належить О. Федоровій [3].

Згідно з психолого-педагогічними дослідженнями, педагогічні умови слід розуміти як обставини, від яких залежить та відбувається цілісний продуктивний педагогічний процес професійної підготовки фахівців, що опосередковується активністю особистості чи групи людей та, на думку С. Висоцького, є сукупністю об'єктивних можливостей змісту навчання, методів, організаційних засобів його здійснення, коли забезпечується успішне вирішення поставленого педагогічного завдання [4]. У цьому контексті умови виступають як динамічний регулятор інформаційних, особистісних, психологічних і педагогічних факторів навчання.

Серед умов виділяють також зовнішні чи внутрішні обставини, від яких залежить це явище [5]. До внутрішніх обставин належать чинники, що діють усередині системи, явища, а до зовнішніх – ті, що впливають на явище, але належать до навколишнього середовища.

Учені-дослідники визначають організаційно-педагогічні умови як сукупність об'єктивних можливостей, що забезпечують успішне вирішення поставлених завдань (В. Мельніченко) [6] або як функціональну залежність суттєвих компонентів педагогічного явища від комплексу об'єктів (речей, їх станів, процесів, взаємодій) у різних проявах (Л. Блажко) [7].

Педагогічні умови – категорія, що визначається як система певних форм, методів, матеріальних умов, реальних ситуацій, що об'єктивно склалися чи суб'єктивно створених, необхідних для досягнення конкретної педагогічної мети [8].

Ми під педагогічними умовами розуміємо структурну оболонку педагогічних технологій чи педагогічних моделей; завдяки яким реалізуються компоненти технології. Отже, педагогічні умови повинні віддзеркалювати структуру готовності майбутніх фахівців гуманітарного розмінування до діяльності в умовах профільного навчання і вміщувати передбачені технологією формування готовності компоненти моделі або технології.

Розглядаючи педагогічні умови формування професійної компетентності фахівців з розмінування у процесі навчання, на наш погляд, слід зазначити, що така особистість формується в усій своїй цілісності. Тому формування професійної компетентності за названим фахом здійснюється протягом усього навчально-виховного процесу.

Результати дослідження дали нам змогу зробити висновок, що існуюча система формування професійної компетентності у саперів не повною мірою забезпечує підготовку висококваліфікованих фахівців. Це підтверджується результатами експертної оцінки, результатами анкетування, усного та письмового опитування викладачів навчальних закладів факультету військової підготовки Кам'янець-Подільського національного університету, факультету підготовки спеціалістів інженерних військ і військ радіаційного, хімічного та бактеріологічного захисту Академії сухопутних військ, командирів груп розмінування військових частин інженерних військ Збройних Сил України, які прибувають на збори перепідготовки (підвищення кваліфікації), а також начальників інженерних служб об'єднань, з'єднань та частин. Наприклад, із 295 опитаних тільки 38% (112 осіб) упевнені, що якість підготовки фахівців гуманітарного розмінування відповідає сучасним вимогам. Отже, є необхідність в удосконаленні існуючої системи формування професійної компетентності саперів і готовності їх до гуманітарного розмінування.

Визначення педагогічних умов формування професійної компетентності нами проводилося на основі Шкали бажаності Харрінгтона за опитуванням експертів (викладачів та фахівців з саперної справи інженерних військ Міністерства оборони та представників Міністерства надзвичайних ситуацій України в кількості 86 осіб. У результаті експертної оцінки було проранжовано основні педагогічні умови, та виділено значущі, які найбільше впливають на формування професійної компетентності у фахівців гуманітарного розмінування

Аналіз експертного опитування надав змогу зробити висновок, що найбільш значущими педагогічними умовами для підготовки саперів і готовності їх до гуманітарного розмінування є удосконалення навчально-виховного процесу підготовки саперів і готовності їх до гуманітарного розмінування на засадах компетентнісного підходу; підвищення педагогічної майстерності керівного та викладацького складу; активізація професійного самовдосконалення фахівців гуманітарного розмінування під час навчання засобами інтерактивних технологій.

Реалізація першої умови проводилася за рахунок розробки моделі управління гуманітарного розмінування (бакалавра, спеціаліста, магістра) та виконавця гуманітарного розмінування (молодшого спеціаліста); розробки професійно орієнтовної моделі підготовки фахівців розмінування; оптимізації підготовки фахівців з розмінування різних рівнів та за різними спеціальностями; удосконалення нормативно-методичного забезпечення навчально-виховного процесу.

З цією метою запропоновано професійно орієнтовну модель формування професійної компетентності фахівців гуманітарного розмінування (рис.1).

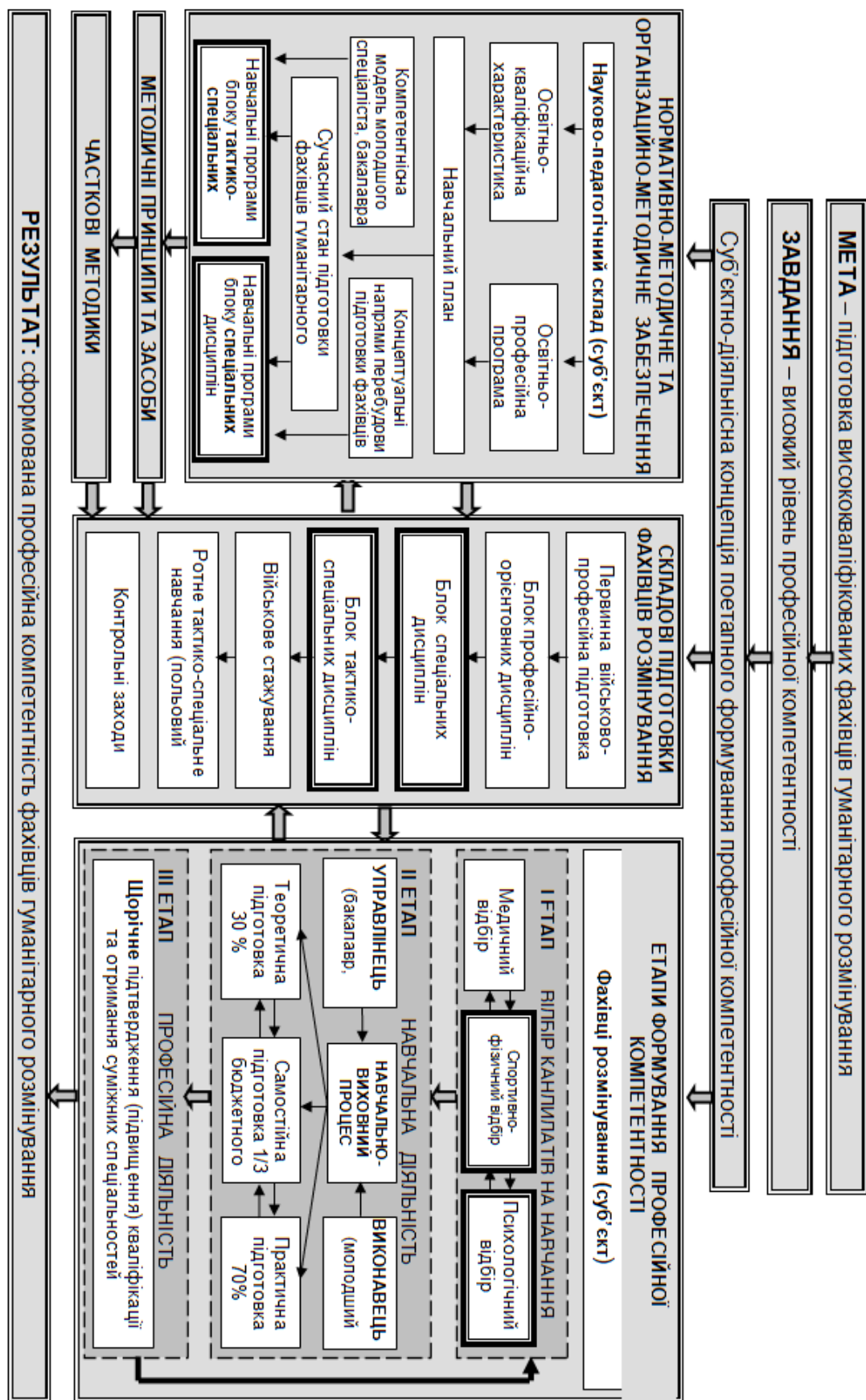

Рис. 1. Професійно орієнтовна модель формування професійної компетентності фахівців гуманітарного розмінування

Під час дослідження було виявлено пряму залежність підготовки курсантів від професійної компетентності викладацького складу. Тому наступну педагогічну умову впроваджували шляхом розробки комплексної методики підготовки фахівців гуманітарного розмінування з використанням найбільш прийнятих форм роботи з викладацьким та керівним складом, що полягають у визначенні завдання підготовки фахівців гуманітарного розмінування; удосконаленні змісту навчальних програм спеціальних та тактико-спеціальних дисциплін; визначенні шляхів реалізації принципів навчання; формулюванні вимог до навчально-матеріальної бази та окресленні напрямків її вдосконалення; відпрацюванні напрямків вдосконалення методичної підготовки науково-педагогічного складу.

Формування професійної компетентності фахівців гуманітарного розмінування проводилося поетапно: на першому етапі впроваджено авторську методику «Відбір кандидатів на навчання» на основі загальної авторської «Методики професійного відбору кандидатів на навчання», що забезпечило висококваліфіковану підготовку саперів і їх готовність до гуманітарного розмінування і в подальшому.

На другому етапі - «Навчальна діяльність»- проводилося вивчення керівним та викладацьким складом запропонованих нормативно-методичних та організаційно-методичних матеріалів та постала можливість у подальшому виокремити навчально-методичні блоки, змістові модулі, види навчальної діяльності курсантів, фази й етапи формування фахової компетентності для виконання сучасних завдань із гуманітарного розмінування.

На третьому етапі - «Професійна діяльність»- урахувалася специфіка діяльності фахівців із гуманітарного розмінування, яка характеризується перш за все тим, що праця сапера не стоїть на місці. Навіть досвідчені сапери не можуть зупинитися у своєму удосконаленні. Вони зобов'язані бути в курсі останніх досягнень науки, техніки, суспільного життя. Інакше не мають морального права бути саперами. Адже військове озброєння розвивається, удосконалюється, стає складнішим і небезпечнішим. Тому й фахівцям із гуманітарного розмінування увесь час необхідно вдосконалюватися, учитися. З цією метою існує система регулярної, обов'язкової перепідготовки. Озброєння фахівців із гуманітарного розмінування, зокрема керівного та викладацького складу, військово-педагогічними, психологічними та професійними знаннями проводиться шляхом щорічного підтвердження (підвищення) класної кваліфікації й отримання додаткових спеціальностей у Центрі розмінування України, дослідження нових зразків і засобів пошуку, захисту та знешкодження вибухонебезпечного предмета; у зборі, аналізі інформації з мінної проблеми, вибухонебезпечного предметів і їх ідентифікації.

Наступна педагогічна умова підпорядковувалась розвитку потреб фахівців з розмінування у професійному самовихованні та самоосвіті. Цьому сприяють: під час навчального процесу застосування активних методів навчання (лекції-презентації, брейн-рингу, рішення кросвордів (тестів), поля знань та інших); підвищення практичної спрямованості навчання; створення атмосфери змагання під час вивчення навчального матеріалу зі спеціальних дисциплін; висококваліфіковане контролювання та коригування процесу активізації самостійності саперів.

Результати дослідження показали, що за наявності впроваджених педагогічних умов значно підвищується рівень сформованості професійних якостей курсантів, який відповідає сформованості професійної компетентності.

Для вирішення завдань експериментального дослідження автором проведено педагогічні експерименти. В експериментальній роботі брали участь 386 саперів, з них 274 представники (по 137 у контрольній та експериментальній групах) факультету військової підготовки Подільського аграрно-технічного університету (ФВП ПДАТУ) і 112 представників (по 56 у контрольній та експериментальній групах) ФПСІВ ВРХБЗ АСВ.

Складовими експериментального дослідження були: комплексна методика підготовки фахівців гуманітарного розмінування, експериментальні модульно-рейтингові навчальні програми для підготовки фахівців із гуманітарного розмінування експериментальних груп «Підготовки та перепідготовки водолазів-саперів», «Інженерне забезпечення бою», «Тактика дій підрозділів інженерних військ»; рекомендації для керівного та викладацького складу щодо удосконалення професійної підготовки фахівців з розмінування.

Показник успішності в КГ і ЕГ змінювався під час експерименту: у ЕГ спостерігалось його збільшення від 0,12 до 0,93, а в КГ – від 0,18 до 0,42.

Результати загальної успішності з фахових дисциплін у ЕГ порівняно з відповідними даними у КГ подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців з гуманітарного розмінування

Групи	Етапи експерименту	Рівні сформованості професійних якостей (%)				
		Дуже високий	Високий	Середній	Низький	Дуже низький
КГ	Початок	1,0	6,5	15,2	44,5	32,8
	Закінчення	9,5	26,1	48,2	10,6	5,6
Приріст		+8,5	+19,6	+33,0	-33,9	-27,7
ЕГ	Початок	0,9	6,1	15,5	43,9	33,6
	Закінчення	12,8	29,6	51,6	5,1	0,9
Приріст		+11,9	+23,5	+36,1	-38,8	-32,7

Як видно з таблиці 1, контрольна та експериментальна групи вибрані практично однорідні. Основна частина саперів на початку експерименту мала майже однаковий, низький і середній рівні сформованості професійної компетентності (разом 72,1 %), що дозволило забезпечити чистоту педагогічного експерименту та об'єктивність висновків при порівнянні отриманих результатів. На закінчення експерименту приріст курсантів з дуже високим рівнем сформованості професійної компетентності становив 8,5 % у КГ і 11,9 % – у ЕГ. Зменшення кількості курсантів у КГ на низькому рівні становило 33,9 %, а в ЕГ – на 38,1 %. У результаті експерименту визначено економічні витрати без відповідного добору кандидатів та з застосуванням розробленої автором методики. Розрахунки проводилися за допомогою програми MathCAD Professional 2001. Таким чином, можна зробити висновок: завдання виконані, мету досягнуто.

Необхідно зазначити, що визначені нами педагогічні умови підвищення професійної компетентності фахівців з розмінування не існують окремо, а взаємопов'язані, взаємозумовлені та взаємозалежні. Вони постійно розвиваються, унаслідок чого необхідно періодично уточнювати їхню структуру та зміст. Визначені нами шляхи удосконалення та реалізації зазначених умов на сучасному етапі дозволять покращити зміст і засоби навчально-виховної діяльності, підвищити рівень успішності, що в цілому позитивно впливатиме на удосконалення професійної компетентності зазначених фахівців. Це може бути підтверджено в подальших дослідженнях порушеної проблеми.

Література

1. Бабанский Ю. К. Оптимизация учебно-воспитательного процесса. Методические основы / Ю. К. Бабанский. – М. : Педагогика, 1982. – 164 с.
2. Андреев В. И. Эвристическое программирование учебно-исследовательской деятельности / В. И. Андреев. – М. : Высш. шк., 1981. – 240 с.
3. Федорова О. Ф. Некоторые вопросы активизации учащихся в процессе творческого и производственного обучения / О. Ф. Федорова. – М. : Высш. шк., 1970. – 324 с.
4. Высоцкий С. В. Структура психолого-педагогических условий формирования поисково-творческой направленности личности в процессе обучения / С. В. Высоцкий // Наук.

- вісник Південноукраїнського держ. пед. ун. ім. К. Д. Ушинського. – 1999. – Вип. 8-9. – С. 90–94.
5. Ожегов С. И. Словарь русского языка [Электронный ресурс] / [под ред. С. И. Ожегов; Н. Ю. Шведовой]. – Режим доступа : <http://ojegov.baiskan.com/1059/35717.html>.
 6. Мельніченко В. В. Система організаційно-педагогічних умов управління професійно-технічним училищем сільськогосподарського профілю в соціології освіти [Електронний ресурс] / В. В. Мельніченко // Наукові праці. – 2002. – Вип. 7. – Т. 20. – Режим доступа : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npchdu/Pedagogics/2002_7/7-12.pdf.
 7. Блажко Л. В. Організаційно-педагогічні умови використання аудіовізуальних засобів навчання викладачами інститутів післядипломної освіти [Електронний ресурс] / Л. В. Блажко. – Режим доступа : <http://tme.uuo.edu.ua/docs/6/11blappe.pdf>.
 8. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій : [навч. посіб.] / О. М. Пехота та ін. – К. : Вид-во А.С.К., 2003. – 240 с.

Окипняк Д.А.

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ
КОМПЕТЕНТНОСТИ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ГУМАНИТАРНОМУ
РАЗМИНИРОВАНИЮ: РЕЗУЛЬТАТЫ ИССЛЕДОВАНИЯ

В статье рассмотрен вопрос о результатах экспертной оценки, что позволило определить наиболее значимые педагогические условия для подготовки саперов и готовности их к гуманитарному разминированию: совершенствование учебно-воспитательного процесса подготовки саперов и готовности их к гуманитарному разминированию на основе компетентностного подхода; повышение педагогического мастерства руководящего и преподавательского состава; активизацию профессионального самосовершенствования специалистов гуманитарного разминирования во время обучения средствами интерактивных технологий. Для повышения качества формирования профессиональной компетентности будущих специалистов по гуманитарному разминированию были подготовлены методические рекомендации для курсантов и преподавателей.

Ключевые слова: будущий специалист по разминированию, гуманитарное разминирование, педагогические условия, профессиональная компетентность, методические рекомендации, высшее военное учебное заведение.

Okipniak D.A.

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF FORMING PROFESSIONAL COMPETENCE OF THE
SPECIALISTS IN HUMANITARIAN DEMINING: STUDIES RESULTS

The article examines results of expert evaluation (the experts are the lecturers of specialized disciplines, with more than 10 years teaching experience) that allowed to define the most significant pedagogical conditions for mine – pickers and their readiness to humanitarian demining: the mine-pickers' educational process improvement, their readiness to humanitarian demining on the competence-based approach; managerial and teaching staff upgrading their mastery, as well as activation of mine-pickers' humanitarian-professional self-improvement during their learning by means of interactive technologies.

Realisation of the first pedagogical condition has been held due to the development of humanitarian demining managerial model. The second pedagogical condition have been introduced by means of development of complex training methodology for humanitarian demining specialists based on several special disciplines methodologies. Next pedagogical condition has been adapted to the needs of mine-picking specialists by using active teaching methods. Methodological recommendations for military students and lecturers have been specially prepared to improve quality of the future humanitarian demining specialists professional competency formation. The implementation of the set of these three pedagogical conditions led to the improvement of future humanitarian demining specialists professional competency formation. Results of the study confirmed the effectiveness of the pedagogical conditions of professional competence of professionals humanitarian demining.

Key words: future mine-picker specialist, humanitarian demining, pedagogical conditions, professional competency, methodological recommendations, higher military educational establishment.

Рецензент: Кохановська О.В.